

ทัศนะของเลขาธิการอาเซียนต่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย

นางสาวอุไรวรรณ รุ่งไธรัย

นักวิจัย

สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี 2558 เป็นการร่วมมือกันของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ชาติ อันได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชาร่วมมือกัน ใน 3 เสาหลัก คือ 1.ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community - APSC) 2.ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) และ 3.ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Culture Community - ASCC) ภายใต้กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งเปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญของอาเซียน ที่มีการลงนามของทั้ง 10 ชาติ ในปี 2552 เพื่อเป็นการกำหนดหลักการและข้อปฏิบัติที่ประเทศสมาชิกจะยึดถือร่วมกัน (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554 น.7) โดยมีสำนักเลขาธิการอาเซียน สำนักงานใหญ่ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ และระหว่างประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา โดยมีเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretary-General) เป็นหัวหน้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ซึ่งจะต้องได้รับการแต่งตั้งโดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปีที่ไม่สามารถต่ออายุได้ บนพื้นฐานของการหมุนเวียนตามลำดับตัวอักษรภาษาอังกฤษของชื่อประเทศสมาชิก โดยคำนึงตามความสมควรถึงความซื่อสัตย์สุจริต ความสามารถ รวมถึงประสบการณ์ทางวิชาชีพ และความเท่าเทียมกันทางเพศ (กฎบัตรอาเซียน ข้อ 11) ปัจจุบันผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียน คือ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ตัวแทนจากประเทศไทย (เข้ารับตำแหน่งเมื่อ 1 มกราคม 2551) กล่าวได้ว่า ดร.สุรินทร์ เป็นบุคคลสำคัญของประเทศที่ได้ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งในองค์กรสากลที่มีความสำคัญยิ่งและเป็นผู้มีบทบาทผลักดันกฎบัตรอาเซียนให้เกิดการบังคับใช้จริงในปี 2552

ในฐานะของผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียน ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ จึงได้รับเกียรติให้เป็นองค์ปาฐกในงานสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของอาเซียน ในการให้ความรู้ความเข้าใจและการเตรียมความพร้อมของไทยในประเด็นต่างๆ มากมาย ด้วยความรู้ความสามารถประกอบกับทักษะการสื่อสารที่ดีเยี่ยม ทำให้ได้รับการยอมรับและความสนใจจากผู้ร่วมสัมมนาเป็นจำนวนมาก ประกอบกับภาพลักษณ์ของ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ไม่ใช่แค่เพียงเลขาธิการอาเซียนที่เป็นชาวไทยเพียงอย่างเดียว ยังมีภาพลักษณ์อื่น ๆ เกี่ยวเนื่องและทับซ้อนกันด้วย เช่น การเป็นคนภาคใต้ อาจารย์ นักการเมือง นักการทูต (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศปี 2535-2538 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศระหว่างปี 2540-2544) รวมไปถึงการเป็นชาวมุสลิมที่ได้รับการคัดเลือกเป็น 1 ใน 500 มุสลิมที่มีอิทธิพลของโลก (จากหนังสือ “The 500 Most Influential Muslims-2009”) และเป็นอันดับ 1 ของชาวมุสลิมที่มีอิทธิพลของไทย (เว็บไซต์โอเคเนชั่นดอทเน็ต, 2552) นอกจากนี้ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ยังเป็นประธานการประชุม AMRON (ASEAN Muslim Research Organization Network) ซึ่งเป็นเครือข่ายองค์กรวิจัยมุสลิมแห่งอาเซียน อีกด้วย (เว็บไซต์มุสลิมไทยโพสต์, 2553)

ด้วยเหตุนี้เอง ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ จึงมีทัศนะมุมมองต่อการเตรียมความพร้อมของคนไทยต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนหลากหลายมิติ ซึ่งน่าสนใจและเป็นประโยชน์กับผู้คนจำนวนมาก ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมและวิเคราะห์ทัศนะของ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ดังกล่าวในเบื้องต้น เพื่อที่คนไทยจะได้มีความตื่นตัว มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในปี 2558 ที่จะมาถึงนี้ได้ โดยเนื้อหาจะแบ่งออกเป็น 3 ด้านด้วยกัน คือ ด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านการเมืองและความมั่นคง

ทัศนะของเลขาธิการอาเซียนที่มีต่อประเด็นด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ผู้เขียนขอสรุปเป็น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1. การแก้ไขความขัดแย้งในภูมิภาค ในประเด็นนี้ เลขาธิการอาเซียนให้ความเห็นว่าปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศจะกระทบต่อประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคด้วย ดังนั้นหนทางที่จะแก้ไขหรือยุติปัญหาข้อพิพาทต่าง ๆ คือจะต้องอาศัยความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางการทูต หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือได้ ประชาคมโลกจะเข้ามาทำหน้าที่นี้แทน ซึ่งจะทำให้ยังเกิดความยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้นไปอีก แต่วิธีการที่จะอาศัยความร่วมมือเพื่อแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้นตามทัศนะของเลขาธิการอาเซียนก็ไม่สามารถทำได้ เห็นได้ชัดในกรณีปัญหาทะเลจีนใต้คู่กรณีคือประเทศจีน ไต้หวัน และ 4 ประเทศสมาชิกอาเซียน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน ที่เป็นการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ (เว็บไซต์เดลินิวส์, 5 ส.ค.55) ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ 45 ที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ประเด็นนี้ได้กลายเป็นประเด็นหลักของการประชุม เวียดนามและฟิลิปปินส์ต้องการให้อ้างอิงเหตุการณ์การเผชิญหน้าในทะเลจีนระหว่างเรือรบ-เรือประมง ของจีนกับสองประเทศ แต่กัมพูชามองว่าไม่ควรระบุความขัดแย้งทวิภาคีลงในแถลงการณ์ และท้ายที่สุดก็ไม่สามารถมีแถลงการณ์ปิดประชุมร่วมกันที่จะมีข้อเสนอเพื่อหาข้อยุตินี้ได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าประเด็นปัญหาที่สำคัญที่อาเซียนจะต้องรีบเร่งดำเนินการโดยเร่งด่วนว่าควรจะวางกรอบการแก้ไขข้อพิพาทนี้ให้ชัดเจนว่า ประเด็นใดควรเป็นเรื่องทวิภาคีและประเด็นใดควรเป็นเรื่องที่ต้องเจรจันบนเวทีระหว่างประเทศ เพราะความขัดแย้งทางการเมืองและความมั่นคงที่เกิดขึ้นนี้กระทบต่อการแสดงความร่วมมือและความสามารถของอาเซียนที่จะแข่งขันบนเวทีโลก

2. การแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยในประเทศเมียนมาร์ ประเด็นนี้เลขาธิการอาเซียนให้ความเห็นว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจะไม่ได้เกิดแก่เมียนมาร์โดยตรงเพียงอย่างเดียว เพราะเมื่อเกิดเป็นประชาคมอาเซียนแล้ว โลกก็จะกดดันให้อาเซียนมีวิธีการจัดการกับเมียนมาร์ในเรื่องนี้ด้วย แต่ด้วยความหลากหลายทั้งทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา ที่แตกต่างกันมากของอาเซียน จึงเป็นไปได้ยากที่เมื่อเกิดข้อพิพาท ข้อขัดแย้งหรือปัญหาใด ๆ

จะสามารถ ออกกฎหรือมาตรการมาเพื่อบังคับให้ชาติสมาชิกปฏิบัติตาม ในทัศนะของเลขาธิการอาเซียน วิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดจึงไม่ใช่การตั้งกฎเกณฑ์หรือมาตรการบังคับอย่างตายตัว แต่เป็นการประนีประนอม การมีข้อตกลงที่ยืดหยุ่น (Flexible Engagement) ต่างหาก จึงจะสามารถประคับประคองความมีเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาคได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำหน้าที่ตามกฎบัตรอาเซียนที่ระบุไว้ว่าหน้าที่ของเลขาธิการอาเซียนคือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ด้วยวิธีการทางการทูต แต่ผู้เขียนเห็นว่าการมีข้อตกลงที่ยืดหยุ่นกับเมียนมาร์นี้ ควรมีการทบทวนอย่างรอบด้านถึงผลกระทบที่จะมีต่อประเทศไทย ที่มีอาณาเขตติดต่อกับเมียนมาร์ เช่น ปัญหาเรื่องคนอพยพ ปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดน เป็นต้น อีกทั้งการที่จะก้าวเข้าไปช่วยเหลือจัดการในประเทศเมียนมาร์นั้น อยู่ในขอบเขตของการเป็นการช่วยเหลือทางสิทธิมนุษยชนหรืออาจถูกมองว่าเป็นการก้าวล่วงอำนาจอธิปไตย ซึ่งในส่วนของประเด็นหลังนี้อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งหรือความตึงเครียดทางด้านกำลังทหารได้

3. ปัญหาชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีของประเทศไทยเรื่องข้อพิพาทในประเด็นเขาพระวิหารกับกัมพูชา ดร.สุรินทร์ ให้ความเห็นว่าควรแก้ปัญหาด้วยเรื่องของวิชาเทคนิคแผนที่ ลดความเป็นการเมือง ไม่ใช่ความเป็นชาตินิยม จึงจะแก้ปัญหาได้ แต่ถ้ามองย้อนกลับไป ในสมัยที่พรรคเพื่อไทยเป็นรัฐบาลเมื่อปี 2551 เมื่อเกิดข้อพิพาทเรื่องเขาพระวิหารขึ้นมา พรรคประชาธิปัตย์ที่เป็นฝ่ายค้านในขณะนั้นก็นำเรื่องนี้ขึ้นมาเป็นประเด็นการเมืองและใช้ความเป็นชาตินิยมในการเรียกร้องเช่นกัน อีกทั้งเมื่อพรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นรัฐบาลในปีเดียวกัน ปัญหาความขัดแย้งนี้ก็มิได้ขยายวงกว้างเป็นการปะทะกันด้วยกำลังทหาร ทำให้กัมพูชานำเรื่องเข้าสู่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ได้มีมติให้อาเซียนดำเนินการโดยให้อินโดนีเซียเป็นผู้สังเกตการณ์ และขยายผลเข้าสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอีกครั้ง (เว็บไซต์มติชนออนไลน์, 2555) ในฐานะของ ดร.สุรินทร์ ที่ปัจจุบันเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ อีกทั้งเป็นอดีตส.ส.ของพรรคหลายสมัย และอดีตรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ ทำให้ความรู้สึกต่อการแก้ปัญหาเขาพระวิหารดูเหมือนจะไม่สอดคล้องกันกับแนวทางที่ให้ทัศนะไว้ว่าการแก้ปัญหาข้อพิพาทควรกระทำกันแต่ภายในภูมิภาค ไม่ให้บุคคลหรือองค์กรระดับสากลเข้ามาช่วยแก้และแก้ปัญหาด้วยการเจรจาด้วยวิธีทางการทูต ซึ่งจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องของการเมืองอย่างแท้จริง

4. การแก้ไขข้อกฎหมายของไทย นอกจากนี้ใน

ประเด็นเรื่องข้อกฎหมายของไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 ที่ต้องได้รับการเห็นชอบจากรัฐสภาซึ่งใช้ระยะเวลาในการพิจารณาหลายเดือน ดร.สุรินทร์ มีความเห็นว่าควรปลดล็อกออกให้ได้ในประเด็นเกี่ยวกับอาเซียนเพื่อการคล่องตัวในการตัดสินใจเพราะเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ไทยต้องใช้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยได้เสนอแนะให้กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์มีบทบาทและอำนาจหน้าที่มากขึ้นในการดำเนินการ ผู้เขียนเห็นด้วยกับการแก้ไขกฎหมายมาตรานี้เป็นเรื่องที่ดี แต่ก็คงเป็นไปได้ยาก เหตุผลหนึ่งคือเรื่องของการเมืองของไทยที่ยังคงเต็มไปด้วยความวุ่นวายและแบ่งฝายอย่างชัดเจน

ด้านเศรษฐกิจ

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนี้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ได้รับการพูดถึงเป็นอย่างมาก ในเรื่องนี้ ดร.สุรินทร์ เลขาธิการอาเซียน ได้ให้ความรู้ความเข้าใจและมีมุมมองในประเด็นดังกล่าวที่เป็นประโยชน์กับประเทศไทย ในหลายด้าน ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นประเด็นที่ในทุกเวทีที่เลขาธิการอาเซียน จะได้กล่าวถึงเสมอในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การรวมตัวเป็นตลาดการค้าและการเปิดการค้าเสรี เลขาธิการอาเซียนจะเน้นย้ำถึงสิ่งที่สำคัญคือการขยายตัวของเศรษฐกิจ ตลาดการค้า การลงทุนจะเป็นตลาดเดียว ซึ่งจะขยายขนาดของไทยมากกว่าเดิมถึง 10 เท่า และ GDP โดยรวมของทั้ง 10 ประเทศ มีมูลค่ามากถึง 2 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ซึ่งการรวมกลุ่มกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนี้ ทำให้มีอำนาจต่อรองจากเวทีโลกมากขึ้น มีโอกาสและความท้าทายใหม่ๆ มากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นประเทศไทยจะต้องเตรียมคน เตรียมธุรกิจให้พร้อมทั้งทางด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ เพื่อที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและขยาย การเติบโตทางเศรษฐกิจของชาติได้ ในทัศนะของเลขาธิการอาเซียน ภาคธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่มีกำลังและความสามารถในการแข่งขันที่ดีอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ต้องมุ่งเน้นและช่วยเหลือคือธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก หรือ SMEs ที่ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนออกมาตรการช่วยเหลือให้กลุ่มธุรกิจเหล่านี้สามารถประกอบกิจการได้อย่างอยู่รอดและเติบโต อีกทั้งอาเซียนยังมีการดำเนินการกับคู่เจรจาในกลุ่มประเทศนอกภูมิภาคอื่น ๆ ด้วย เช่น ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ซึ่งในทัศนะของเลขาธิการอาเซียนมองว่านี่คือโอกาสทางการค้าและการลงทุนที่เป็น

ประโยชน์อย่างมาก ผู้เขียนขอเสนอแนะเพิ่มเติมถึงประเด็นเรื่องการเปิดเสรีการค้าอีกมุมหนึ่งคือ ในการเปิดเสรีตลาดสินค้านั้น ไทยอาจต้องแลกกับเงื่อนไขต่าง ๆ นอกการผลิต เช่น การเพิ่มมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ในส่วนนี้ไทยควรต้องตระหนักให้ถึงการต้องเตรียมพร้อมรับมือกับเรื่องดังกล่าว ในกรณีการคุ้มครองสิทธิบัตรยา ซึ่งเอ็นจีโอออกมาคัดค้านอย่างมาก โดยอ้างว่าหากคุ้มครองสิทธิ ให้บริษัทยาต่างชาติ คนไทยจะไม่สามารถนำสูตรยานั้นมาผลิต ยาสามัญออกขายในราคาถูกลงได้ และจะทำให้คนไทยเข้าไม่ถึง ยารักษาโรค (เว็บไซต์กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 19 พ.ย.55) โดยประเด็นนี้ อาจมองได้ 2 มุมคือ การที่บริษัทยาจะสามารถ คิดค้นยารักษาโรคได้ใช้เงินเพื่อการลงทุนค้นคว้าวิจัย การไม่คุ้มครองสิทธิบัตรที่ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญานี้เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง แต่อีกมุมหนึ่งผู้เขียนเห็นว่าการแสดงออกของกลุ่มเอ็นจีโอที่แสดงถึงความเป็นห่วงเรื่องการเข้าถึงยาที่มีราคาแพงก็เป็นสิ่งที่ควรต้องรับฟังและหาหนทางแก้ไขเช่นเดียวกัน

2. การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ ในทัศนะของเลขาธิการอาเซียน คุณภาพของสินค้าและบริการเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญที่จะเป็นปัจจัยในการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ เพราะเมื่อเป็นการเปิดประชาคมอาเซียนแล้ว จะไม่มีประเด็นกีดกันสินค้าด้วยกำแพงภาษีตามข้อกำหนดตามกฎบัตรอาเซียนที่กำหนดให้ในปี 2558 ภาษีสินค้านี้ระหว่าง 10 ประเทศเป็น 0 แต่การกีดกันสินค้านี้ยังคงเกิดขึ้น ในรูปแบบของข้อกำหนด ในด้านคุณภาพ ขนาด สี ส่วนผสมที่ไม่ได้รับอนุญาต ฯลฯ ดังนั้นภาคการผลิตต้องพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์สินค้าให้มีคุณภาพเพื่อเอาชนะการกีดกันนี้ โดยมุ่งเน้นการลงทุนระยะยาวอย่าง เช่น การวิจัยและพัฒนา (research & development) การออกแบบ (design) เป็นต้น เพื่อเพิ่มศักยภาพของสินค้าในการแข่งขัน สำหรับภาคบริการจะต้องเร่งสร้างมูลค่าเพิ่มด้วย เพราะคนในอาเซียนเป็นชนชั้นกลางที่ขยายตัวมากขึ้น คนต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการที่พักอาศัย การศึกษา การบริการสุขภาพ เป็นต้น การพัฒนาในส่วนภาคบริการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นการสร้างคุณภาพในด้านการบริการจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเศรษฐกิจไทย เพราะมีพื้นฐานเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว แต่ต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ที่จะมาใช้บริการจากเราด้วย เพราะถ้าหากจะมุ่งเน้นในภาคของการลงทุนในด้านแรงงานแล้ว อาจจะเป็นปัจจัยที่ถูกจำกัดมากขึ้น เพราะนักลงทุนจะเลือกลงทุนในประเทศที่มีค่าจ้าง

แรงงานถูกกว่าประเทศไทย เช่น เมียนมาร์ ลาว อินเดีย จีน เป็นต้น ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นด้วยกับทัศนะของเลขาธิการอาเซียนเป็นอย่างยิ่ง และอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องตระหนักถึงคือเมื่อค่าจ้างแรงงานของไทยสูงขึ้น ควรต้องมีมาตรการเพื่าระวังเรื่องของการอพยพแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่อาจใช้โอกาสนี้เข้ามาหาทางประกอบอาชีพในไทย ซึ่งการไม่มีมาตรการใด ๆ กำหนดหรือดูแลด้านนี้โดยเฉพาะอาจนำมาสู่ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย ปัญหาสาธารณสุข และปัญหาสังคมอื่น ๆ ได้

3. การเปิดตลาดแรงงานเสรี นอกจากนี้ ดร.สุรินทร์ จะได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพ (MRA) ซึ่งกำหนดเงื่อนไขเรื่องการศึกษาและประสบการณ์ ให้สามารถมีการเคลื่อนย้ายการประกอบอาชีพได้อย่างเสรี โดยที่ขยายโอกาสให้กลุ่มนักวิชาชีพใน 7 สาขาวิชาชีพเบื้องต้นได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก นักบัญชี นักสำรวจ ให้สามารถมีโอกาสย้ายไปทำงานยังประเทศต่างๆ ในภูมิภาคได้ง่ายขึ้น มีทางเลือกในการทำงานมากขึ้น และมีโอกาสได้รับผลตอบแทนที่ดีขึ้นได้ เลขาธิการอาเซียนเน้นย้ำให้ประเทศไทยต้องพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ เพื่อจะไปแข่งขันกับตลาดแรงงานประเทศอื่นๆ และเรื่องที่สำคัญที่สุดคือ จะต้องมียุทธศาสตร์ภาษาต่างประเทศเพื่อที่จะสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่นได้ ในประเทศไทยมีกฎที่ระบุว่าบุคคลที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยจะต้องสอบใบอนุญาตภาษาไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเด็นในการกีดกันเรื่องการประกอบอาชีพ จึงต้องระวังเรื่องการละเมิดข้อตกลงและเรื่องกฎบัตรของอาเซียนด้วย ผู้เขียนคิดว่าสิ่งหนึ่งที่ต้องตระหนักถึงสำหรับประเทศไทยคือ เมื่อมีโอกาสในการประกอบอาชีพมากขึ้น นักวิชาชีพที่มีความสามารถของไทยเหล่านี้ก็จะเคลื่อนย้ายไปทำงานเพื่อให้ได้ค่าจ้างที่สูงขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสถานะขาดแคลนบุคลากรของไทยได้ ดังนั้นควรต้องเร่งผลิตบุคลากรวิชาชีพเหล่านี้ให้เพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการแข่งขันทั้งในประเทศและในภูมิภาคด้วย โดยที่จุดเริ่มต้นควรเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องแนะแนวทางการศึกษาสำหรับวางแผนการเรียนเพื่อประกอบอาชีพในอนาคตให้สามารถมีทางเลือกและใช้ประโยชน์จากการเปิดเสรีวิชาชีพได้อย่างเต็มที่

จะเห็นได้ว่า เลขาธิการอาเซียนได้มีมุมมองต่อทางด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาคุณภาพของคนให้มีทักษะทั้งทางด้านวิชาชีพ เป็นการให้ความรู้ความกระจ่างที่เห็นภาพได้ชัด แต่ถ้ามองถึงในเรื่องการวางแผนเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมพร้อมในระดับชาตินั้นเป็นหน้าที่สำคัญของรัฐบาล

ทั้งเรื่องการออกมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการ การพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาฝีมือแรงงาน หรือการทำความตกลงกับกลุ่มประเทศคู่เจรจา เป็นต้น ผู้เขียนเห็นว่าในด้านเศรษฐกิจนี้ ดร.สุรินทร์ ได้ทำให้คนไทยเกิดความเข้าใจและตื่นตัวเพิ่มมากขึ้น แต่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมที่จะเกิดขึ้นได้อย่างไรนั้น ต้องขึ้นอยู่กับการทำงานของรัฐบาลเป็นหลักผู้ซึ่งจะต้องทำหน้าที่ดำเนินการที่จะต้องสั่งการและกำหนดทิศทางของประเทศอย่างแท้จริง

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ประเด็นทางด้านสังคมและวัฒนธรรมนี้ ประกอบไปด้วยหลายเรื่อง เช่น การศึกษา การท่องเที่ยว การกีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ในส่วนของประเด็นที่เลขาธิการอาเซียนจะกล่าวถึงเสมอในการให้ประเทศไทยได้เตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีรายละเอียดดังหัวข้อต่อไปนี้

1. การศึกษา สถาบันการศึกษาจะต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้รู้จักคิดตามหลักการเหตุผล คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเป็น ต้องจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ไม่ใช่การสอนในรูปแบบเดิมคือการจดจำข้อมูล จดจำแต่ตัวเลขอีกต่อไป ระบบการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและความสามารถที่จะต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อที่จะได้เพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ของไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันทั้งในเวทีอาเซียนและเวทีโลกได้ อีกทั้งสถาบันการศึกษาต้องปลูกฝังการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life long education) ให้มีการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้มีทางเลือกที่จะปรับตัวในการที่จะสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ 3 - 4 อาชีพ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพเพียงอาชีพเดียวตลอดชีวิต จะเป็นการเสียโอกาสที่เปิดกว้างจากอาเซียน ดังนั้นต้องเตรียมคนของเราให้มีความพร้อม มีความสามารถ ทั้งทักษะด้านวิชาชีพและทักษะด้านภาษา ต้องมีการแนะแนววางแผนการศึกษาอย่างมีทิศทางและเป็นระบบ เพราะอนาคตของประเทศจะอยู่รอดหรือจะแข่งขันกับคนอื่นได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์นั่นเอง

2. การพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ คือการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของคนไทยตลอดจนเด็กและเยาวชนของชาติที่เป็นบุคลากรที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศที่จะต้องมียุทธศาสตร์ สามารถใช้เพื่อค้นคว้าหาข้อมูลความ

รู้ใหม่ ๆ และสามารถนำไปใช้เพื่อการเจรจาต่อรองติดต่อกับสื่อสารเพื่อใช้ประโยชน์ทั้งการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้ เพราะภาษาอังกฤษถูกกำหนดใช้เป็นภาษาทางการของอาเซียน (กฎบัตรอาเซียน หมวด 10 ข้อ 34) และทักษะภาษาอังกฤษจะเป็นกุญแจทองในการไขสู่ออนาคตสำหรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์และโลกยุคอาเซียน ในประเด็นนี้เลขาธิการอาเซียนให้ความสำคัญอย่างมากและเสนอแนะต่อรัฐบาลให้กำหนดทักษะภาษาอังกฤษเป็นวาระแห่งชาติ ผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวคิดนี้อย่างมากเพราะถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องเร่งพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างจริงจัง เพราะจากผลการวิจัยของบริษัทเอคดูเคชั่น เฟอร์ส ที่ได้จัดอันดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษจาก 54 ชาติทั่วโลก ปรากฏว่าไทยอยู่ในอันดับที่ 53 มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ (เว็บไซต์ไทยรัฐ, 4 พ.ย.55) ทั้งนี้ในหลักสูตรการศึกษาของไทยมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับอนุบาล แสดงให้เห็นถึงว่าเราเองก็ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของภาษาอังกฤษ แต่จำนวนปีของการเรียนกลับไม่ได้สะท้อนประสิทธิภาพและความสามารถของทักษะภาษาอังกฤษนี้ได้เลย ดังนั้นการปรับปรุงหลักสูตรวิธีการเรียนการสอนรวมทั้งการพัฒนาคณาจารย์ทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จะต้องทำอย่างเต็มที่ที่จะช่วยแก้ไขความอ่อนด้อยด้านนี้ได้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็เร่งดำเนินการนโยบายนี้ แต่ผู้เขียนไม่แน่ใจว่าผลสำเร็จจะเกิดขึ้นระยะเวลาอันใกล้หรือไม่ และประเด็นที่เลขาธิการอาเซียนแนะนำให้ภาษาอังกฤษเป็นวาระแห่งชาตินั้น นับได้ว่าเป็นแนวคิดที่ดี แม้ว่าจะยังไม่มีเสียงตอบรับจากรัฐบาลอย่างชัดเจน แต่คาดหวังว่าการตื่นตัวเรื่องประชาคมอาเซียน จะช่วยกระตุ้นให้คนไทยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้ดีขึ้นกว่าเดิม

3. การพัฒนาอัตลักษณ์ร่วมกันของอาเซียน
เลขาธิการอาเซียนมีมุมมองที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ การที่เป็นประชาคมอาเซียน เราจะต้องเข้าใจความแตกต่างหลากหลาย เคารพให้เกียรติและช่วยเหลือห่วงใยซึ่งกันและกัน ซึ่งการยอมรับและการเข้าใจในความแตกต่างต่างนี้จะช่วยทำให้เราอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และช่วยบรรเทาข้อพิพาทความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ แต่ทั้งนี้การที่มีอัตลักษณ์ของอาเซียนจะต้องไม่ลืมตัวตนรากเหง้าของตนเองด้วยด้วย สิ่งใดที่ดิงามก็ยังคงรักษาไว้ เช่น การอ่อนน้อม ความมีน้ำใจ ความกตัญญู เป็นต้น นอกจากนี้ ดร.สุรินทร์ ยังมีความเห็นที่ว่าอัตลักษณ์ของอาเซียนเป็นสิ่งที่ต้องบังเกิด เพราะเมื่อรวมตัวกันเป็นประชาคมแล้วอัตลักษณ์อาเซียนจะเป็นสิ่งหลอมรวมและยึดเหนี่ยวให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

ดั่งเนื้อเพลงอาเซียนตอนหนึ่งที่กล่าวว่า we dare to dream, and we care to share ในประเด็นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าการที่จะสร้างหรือหาอัตลักษณ์ของอาเซียนนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เพราะความแตกต่างของชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรมของทั้ง 10 ประเทศแตกต่างกันมาก การที่จะหาจุดร่วมหรือสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันให้มีความเป็นพลเมืองอาเซียนนั้นดูเหมือนว่าคงต้องใช้ระยะเวลา เพื่อสั่งสมเพาะบ่มอัตลักษณ์ความเป็นอาเซียนให้บังเกิด แต่ผู้เขียนสนับสนุนความเห็นของเลขาธิการอาเซียนในประเด็นที่ว่าจะต้องเคารพและให้เกียรติในความแตกต่างหลากหลายและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะนี่เป็นพื้นฐานของการดำรงอยู่อย่างสันติของสังคมมนุษย์อย่างแท้จริง

4. การปรับตัวของชาวมุสลิม ในฐานะผู้นำคนหนึ่งของชาวมุสลิม ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ได้แสดงมุมมองเกี่ยวกับสังคมมุสลิมและระบบการศึกษาของมุสลิมในประเทศไทยไว้อย่างน่าสนใจว่า ชาวมุสลิมต้องพัฒนาตัวเองให้เท่าเทียมคนอื่น ต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงพร้อมปรับตัว จัดการกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การเงินแบบอิสลาม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รักษาสมดุลอย่าให้สุดโต่ง แต่จุดอ่อนของมุสลิมอาเซียน คือ ยังปรับตัวไม่ได้ เมื่อปรับตัวไม่ได้ก็นำไปสู่ความตึงเครียดขัดแย้งต่าง ๆ เช่น ปัญหาความขัดแย้งในมินดาเนา อาเจะห์ บอเนียว หมูเกาะโมลุก และจังหวัดชายแดนภาคใต้ (เว็บไซต์ประชาไท, 2553) โรงเรียนปอเนาะยังเป็นรูปแบบการเรียนการสอนเนื้อหาที่ไม่ทันสมัย ต้องเพิ่มเนื้อหาวิชาการเพิ่มเติมจากเนื้อหาของศาสนา ต้องศึกษา 2 หลักสูตรในโรงเรียนสามัญด้วย เพื่อให้สามารถมีความรู้มีทัศนคติ มีโลกกว้าง ดังนั้นการปรับปรุงระบบการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่จะสามารถปรับเปลี่ยนชีวิตให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ให้คนเข้าใจมุสลิมมากขึ้น อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี จะเห็นได้ว่าบทบาทของเลขาธิการอาเซียนเป็นผู้นำมุสลิมสายกลางที่เป็นที่ยอมรับและหากได้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาดังที่ได้กล่าวไปแล้ว คุณภาพชีวิตของของชาวมุสลิมอาเซียนจะต้องดีขึ้นอย่างแน่นอน

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าประเด็นที่เลขาธิการอาเซียนได้เสนอแนะในด้านการเตรียมความพร้อมนี้มุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพของคนเป็นสำคัญ เป็นภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ของสถาบันการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาที่จะช่วยเร่งสร้าง เร่งพัฒนาคุณภาพของคนให้สามารถเอาตัวรอดและสามารถแข่งขันต่อสู้กับโลกภายนอก โดยที่ก็ยัง

คงต้องรักษาตัวตนค่านิยมที่ดั้งเดิมของเราไว้ พร้อมทั้งเคารพ และเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายของผู้อื่นด้วย และภาพรวมของทัศนะของเลขาธิการอาเซียนต่อการเตรียมความพร้อมของไทยในปี 2558 นั้น เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้คนไทยและประเทศไทยเข้าใจ เกิดการตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียนได้มากขึ้น ที่เป็นเวทีแห่งโอกาส

อันมากมายและความท้าทายใหม่ๆ ที่ต้องเตรียมพร้อม แต่ผลสำเร็จในการที่ไทยจะสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในโอกาสที่เกิดขึ้นมากมายนี้ได้อย่างไรนั้น ก็อยู่ที่การเตรียมความพร้อมของคนในชาติและการดำเนินงานของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ที่จะสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งของประเทศไทยในอนาคตนั่นเอง

รายการอ้างอิง

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. AEC FACT BOOK. 2554

กฎบัตรอาเซียน (THE ASEAN CHARTER), 2550

เว็บไซต์มติชน. http://www.matichon.co.th/news__detail.php?newsid=1340948584&grpId=01&catid=&subcatid. สงครามความคิด พระวิหารถึงอยู่ตะเภา คนละเรื่องเดียวกัน, สืบค้นออนไลน์เมื่อวันที่ 6 พ.ย. 2555

เว็บไซต์โอเคเนชั่น. <http://www.oknation.net/blog/nn1234/2009/12/02/entry-1>. ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ 1 ใน 500 มุสลิมผู้ทรงอิทธิพลของโลก, สืบค้นออนไลน์เมื่อวันที่ 6 พ.ย. 2555

เว็บไซต์มุสลิมไทยโพสต์. <http://www.muslimthai.com/mnet//index.php?p=a&bNo=55&qNo=4815>. ประชุมวิชาการนานาชาติ ‘เครือข่ายองค์กรวิจัยมุสลิมแห่งอาเซียน (AMRON) ครั้งที่ 1’, สืบค้นออนไลน์เมื่อวันที่ 6 พ.ย. 2555

เว็บไซต์ประชาไท. <http://prachatai.com/journal/2010/10/31338>. เลขาธิการอาเซียนซึ่งสังคมมุสลิมต้องปรับตัวรับโลกาภิวัตน์ อดทนอาหารับเน้นสร้างวัตถุ. สืบค้นออนไลน์เมื่อวันที่ 6 พ.ย. 2555

เว็บไซต์ไทยรัฐ. <http://www.thairath.co.th/content/newspaper/303519>. ยกวาระแห่งชาติพิถาษาอังกฤษ สืบค้นออนไลน์เมื่อวันที่ 13 พ.ย. 2555

เว็บไซต์เดลินิวส์. <http://www.dailynews.co.th/article/84/147275>. อาเซียนวงแตกปัญหาทะเลจีนใต้. สืบค้นออนไลน์เมื่อวันที่ 23 พ.ย. 2555

เว็บไซต์กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. <http://www.bangkokbiznews.com/home/details/business/ceo-blogs/supavut/20121119/478399/TPP--RCEP--ASEAN+3--ฯลฯ.html> สืบค้นออนไลน์เมื่อวันที่ 23 พ.ย. 2555

รายการอ้างอิงที่ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นองค์ปาฐก

1. การสัมมนาเรื่อง “การรับมือและผลกระทบในการค้าเสรีอาเซียน” โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ร่วมกับชมรมการงานบุคคลจังหวัดสงขลา ณ โรงแรม บี.พี. สมิทลา บีช อำเภอมือง จังหวัดสงขลา วันที่ 4 กรกฎาคม 2554
2. รายการวลัยลักษณ์สู่สังคม สัมภาษณ์พิเศษเรื่อง “ประชาคมอาเซียนในมุมมอง ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ” ออกอากาศทางสทท.11 วันที่ 12 มกราคม 2555
3. การบรรยายพิเศษ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ประชาคมอาเซียน” ณ อาคารหอประชุมพ่อขุนรามคำแหง มหาวิทยาลัยรามคำแหง วันที่ 10 มีนาคม 2555
4. การประชุมวิชาการทางมานุษยวิทยา เรื่อง “วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียนด้านสังคม วัฒนธรรม” ครั้งที่ 10 ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) วันที่ 28 มีนาคม 2555
5. การบรรยายเรื่อง “ทิศทางการศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน” ณ หอประชุม เปรม 100 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา วันที่ 28 พฤษภาคม 2555
6. การปาฐกถาพิเศษ “โฉมหน้าอาเซียนในปี 2558” โดยหอการค้าจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรสาคร และหนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ณ โรงแรมเซนทรัล เพลส จังหวัดสมุทรสาคร วันที่ 14 มิถุนายน 2555
7. การบรรยายพิเศษ “กลยุทธ์การรับมือกับประชาคมอาเซียน” โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ณ อาคารกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม วันที่ 28 มิถุนายน 2555
8. การบรรยายเนื่องในงานพิธีเปิดงาน 72 ปี ปอเนาะบ้านตาด “เส้นทางมุสลิมไทยสู่ประชาคมอาเซียน” ณ อิมแพ็ค อารีน่า เมืองทางธานี วันที่ 18 กรกฎาคม 2555
9. การจัดการเสวนาเรื่อง “Thailand Human Vision 2020 : ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอีก 10 ปีข้างหน้า” โดยสถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ณ หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ วันที่ 19 กรกฎาคม 2555
10. บรรยายพิเศษ การประชุมสัมมนาวิชาการ “การยกระดับคุณภาพการศึกษาเตรียมคนไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2555

โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14 ณ โรงแรมมุกดารา บีช วิลล่า แอนด์ สปา รีสอร์ท จังหวัดพังงา
วันที่ 6 ตุลาคม 2555